

Vidinio studijų kokybės užtikrinimo situacija Bolonijos proceso kontekste

VU Kokybės vadybos centro direktorė,
Nacionalinė Bolonijos ekspertė
Inga Milišiūnaitė

Uždaviniai

- 1. Kokybės sampratos aukštajame moksle problematika**
- 2. Vidinio studijų kokybės užtikrinimo situacija Bolonijos proceso įgyvendinimo kontekste**
- 3. VU vidinio kokybės užtikrinimo sistemos kūrimo darbai ir perspektyvos**

Mokslo ir studijų įstatymas

40 straipsnis. Mokslo ir studijų kokybės užtikrinimas

1. Mokslo ir studijų institucijos **atsako** už mokslo (meno) veiklos, studijų ir kitos **veiklos kokybę**. Jos turi viešai skelbti savo veiklos kokybės rodiklius ir kartu su vertinimo institucijomis **puoselėti** mokslo ir studijų veiklos **kokybės kultūrą**.

2. Mokslo (meno) veiklos ir studijų **kokybė užtikrinama per** mokslo ir studijų institucijų **vidines kokybės užtikrinimo sistemas**, išorinį studijų programų vertinimą ir akreditavimą, išorinį mokslinės veiklos vertinimą ir išorinį mokslo ir studijų institucijų įvertinimą ir (arba) akreditavimą.

.....

5. Mokslo ir studijų institucijų veikla turi būti **nuolat tobulinama, atsižvelgiant į savianalizės** ir išorinio vertinimo išvadas.

Mokslo ir studijų įstatymas

41 straipsnis. Vidinis mokslo ir studijų institucijų veiklos kokybės užtikrinimas

1. Kiekviena aukštoji mokykla privalo turėti vidinę studijų kokybės užtikrinimo sistemą, grindžiamą Europos aukštojo mokslo erdvės studijų kokybės užtikrinimo nuostatomis ir pačios aukštosios mokyklos patvirtinta veiklos kokybės gerinimo strategija, numatyti veikimo būdus ir priemones, padedančius užtikrinti jos teikiamo aukštojo išsilavinimo kokybę.
2. Aukštoji mokykla turi nuolat interneto tinklalapyje ir kitais būdais viešai skelbti tikslią kiekybinę ir kokybinę informaciją apie studijų programas, suteikiamas aukštojo mokslo kvalifikacijas, mokslo (meno) veiklą, *įsivertinimo rezultatus*, studentų, absolventų ir kitų suinteresuotų šalių nuomonę apie studijų kokybę, pripažintų institucijų atliktus aukštosios mokyklos veiklos vertinimus, absolventų karjeros rodiklius, taip pat gali skelbti kitus duomenis, kurių reikia visuomenei informuoti apie studijas.
3. Mokslo ir studijų institucijos nuolat atlieka mokslo (meno) veiklos *savianalizę*.

Kokybės kultūra ir užtikrinimo sistema

Kokybės kultūra?

Kokybės užtikrinimas?

Kokybė??

Kokybės sampratos aukštajame moksle raida

Kokybė kaip atitiktis tikslui (*fitness-for-purpose*)

Institucijos veiklos kokybė priklauso nuo to, kaip ji laikosi užsibrėžtos misijos ir įgyvendina nusistatytus strateginius tikslus. Ši kokybės samprata taip pat dažnai siejama su kokybės kaip tikslo atitikimo (*fitness-of-purpose*) samprata (atitikimas dalininkų poreikiams).

Kokybė kaip atitiktis tikslui

Aukštosios mokyklos suteikiamų **sąlygų tinkamumas** asmens **saviugdai plėtoti** ir reikiamo lygio **kvalifikacijai įgyti**.

Studijų kokybė – studijų sistemos elementų savybių visuma, įgalinanti maksimaliai **tenkinti** aukštojo mokslo dalininkų išreikštus ir numanomus poreikius bei lūkesčius.

Kokybės “kaip atitikties tikslui” užtikrinimas

Kokybės užtikrinimo sistema – tai mechanizmų, procedūrų, veiklos metodų ir priemonių sistema skirta siekiamai kokybei užtikrinti.

ESG – reikalavimai vidiniam aukštųjų mokyklų studijų kokybės užtikrinimui (E4, 2005)

- **Kokybės užtikrinimo politika ir procedūros**
- **Studijų programų bei suteikiamų kvalifikacijų patvirtinimas, stebėseną ir periodinis vertinimas**
- **Studentų rezultatų vertinimas**
- **Dėstytojų kokybės užtikrinimas**
- **Studijų ištekliai ir parama studentams**
- **Informacijos sistemos**
- **Viešas informavimas**

Vidinio kokybės užtikrinimo situacija

Daugumos šalių aukštojo mokslo institucijos gana sėkmingai kuria aiškias /suprantamas vidinio kokybės užtikrinimo sistemas, derindamos jas su išorinio vertinimo sistemos procedūromis.

Daugumoje šalių nekeliami jokių konkrečių reikalavimų savo aukštųjų mokyklų vidinėms kokybės užtikrinimo sistemoms. Institucijos skatinamos susikurti jų poreikius atitinkančias sistemas. Pagrindinis reikalavimas - užtikrinimo sistemos turi būti suprantamos, efektyvios bei atitikti tikslus.

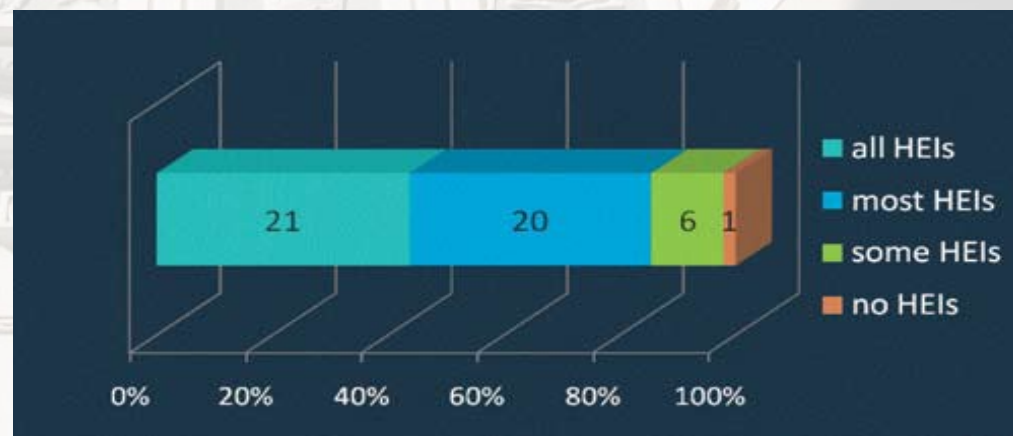
Kai kurios šalyse vidiniam aukštųjų mokyklų kokybės užtikrinimui naudojamos ISO, TQM ar EFQM metodologijos.

Vidinis kokybės užtikrinimas Europos šalių aukštosiose mokyklose

Vidinės kokybės užtikrinimo procesų gerinimo iniciatyvos

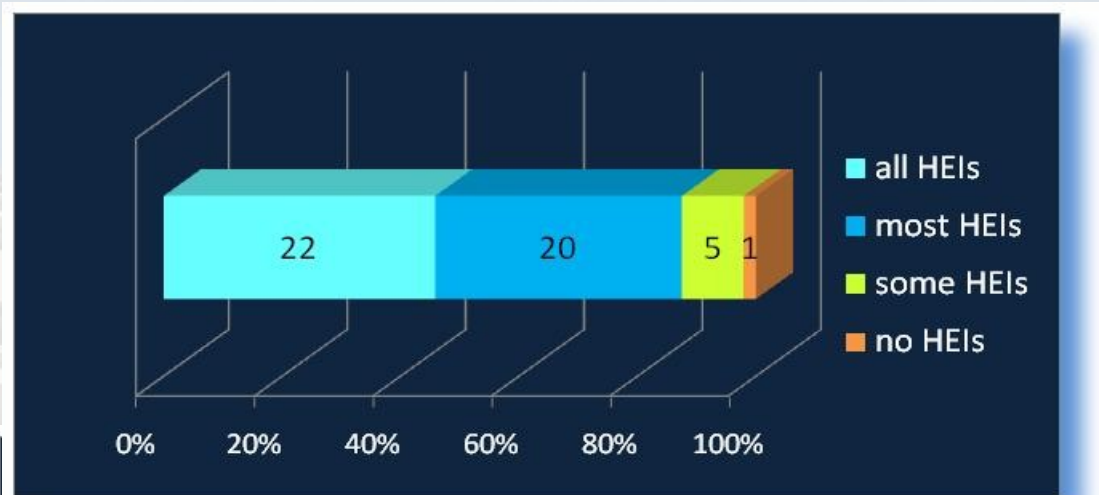

Kokybės strategijos parengimas ir viešinimas

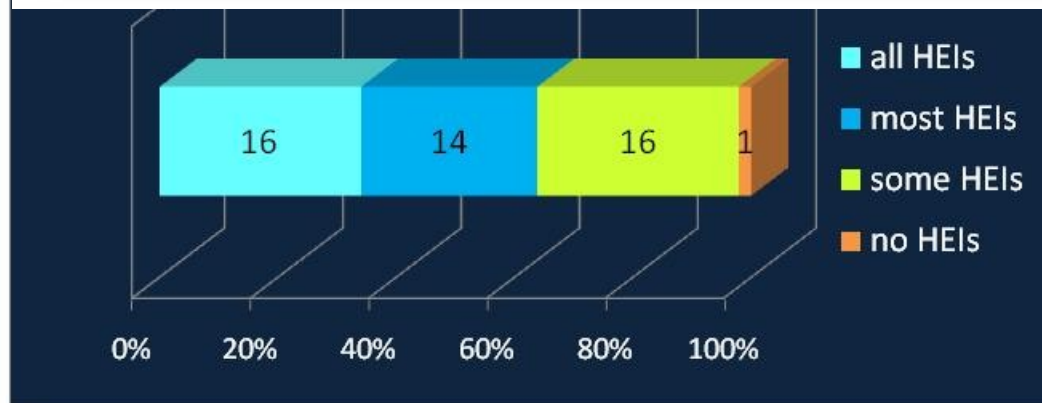

Vidinis kokybės užtikrinimas Europos šalių aukštosiose mokyklose (šalių skaičius)

Vidinė programų stebėsenos sistema

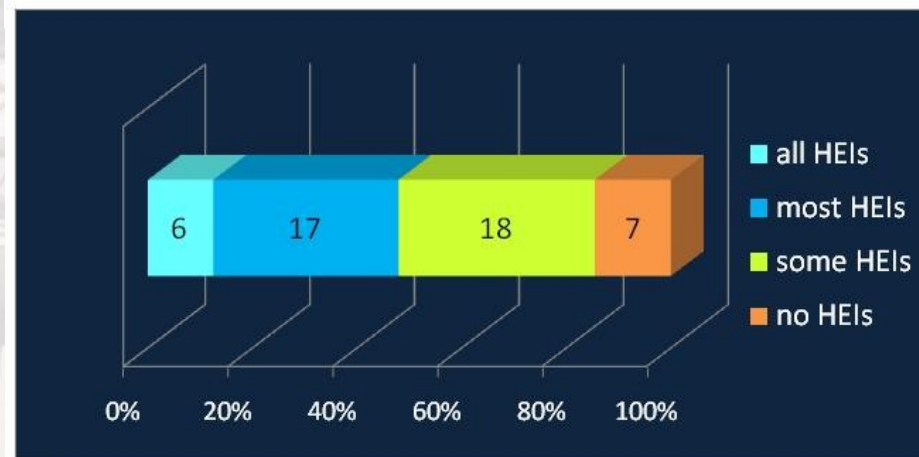
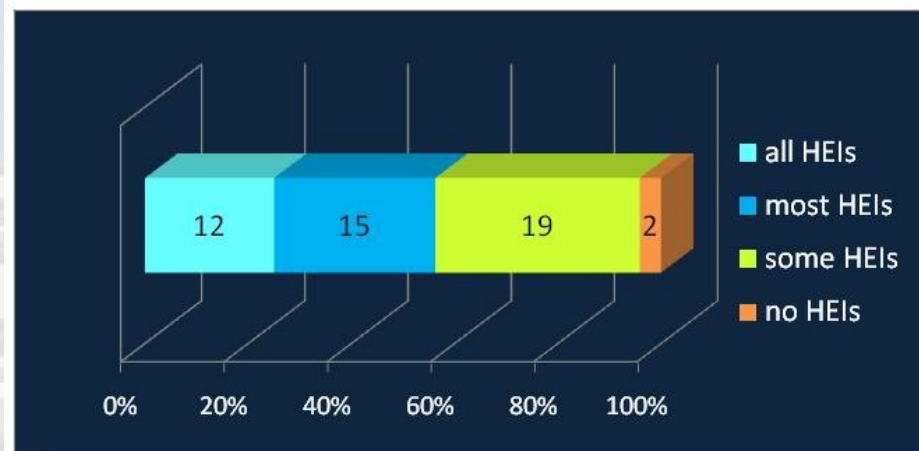
Akademinio personalo kokybės užtikrinimas

Vidinis kokybės užtikrinimas Europos šalių aukštosiose mokyklose (šalių skaičius)

Programų, grindžiamų
Studijų siekiniais, kūrimas

Studentų įgytų studijų
rezultatų vertinimas

Vidinis kokybės užtikrinimas Europos šalių aukštosiose mokyklose: išvados

Pagrindinis iššūkis su kuriuo susiduria visos Europos šalys – **studijų programų grindžiamų studijų siekiniais** bei studentų įgytų **studijų pasiekimų vertinimo procedūrų kūrimas ir taikymas**

Galimi pavojai:

- **painiojimas studijų siekinių (learning outcomes)** – tai ką besimokantysis žinos, supras bei gebės atlikti baigęs studijuoti tam tikrą dalyką ir bendrųjų studijų **programos siekinių (programme outcomes) sąvokų.**
- aukštosios mokyklos gali išmokti sudaryti ir skelbti techniškai teisingus formalius studijų siekinių aprašus praktikoje jų neįgyvendindamos.

Europos Komisijos rekomendacijos ESG tobulinimui

- Trijų pakopų studijų sistemos suderinamumas su Europos kvalifikacijų sąranga (EQF) ir EHEA kvalifikacijų sąranga
- Diplomo priedėlio išdavimas
- ECTS įdiegimas
- Įsidarbinamumo ir mobilumo prioritetų įgyvendinimas
- Studentams teikiamų paslaugų (karjeros konsultavimo), alumni veiklos plėtojimas
- Finansų vadybos gerinimas
- Europos mokslininkų chartijos ir Mokslininkų priėmimo į darbą elgesio kodekso įgyvendinimą

(2009 Liuvėno –LLN komunikatas Bolonijos procesas 2020- Europos aukštojo mokslo erdvė naujajame dešimtmetyje Communiqué of Bologna Ministers).

http://www.smm.lt/t_bendradarbiavimas/docs/bp/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009

(European Charter for Researches and the Code of Conduct for the Recruitment of Researchers, 2005) http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/kina21620b4c_it.pdf

Europos Komisijos Kokybės užtikrinimo aukštajame moksle įgyvendinimo pažangos ataskaita Europos tarybai, Parlamentui, ECSC ir CR, 2009 09 21 Briuselis

EUA rekomendacijos ESG tobulinimui, 2010

Skaidrumą užtikrinančių procedūrų ir mechanizmų kūrimas neturi būti savitikslis – būtina įvertinti platesnį kontekstą, įvairovę ir konkrečios institucijos misiją:

- Vidinis kokybės užtikrinimas turi būti įvardijamas institucijos strateginiu prioritetu
- Vidinis kokybės užtikrinimas gali būti *curricula* reformos varikliu
- Vidinio kokybės užtikrinimo esminis vaidmuo mokymo ir mokymosi kokybės nuolatiniam tobulinimui

Kokybės ir kokybės užtikrinimo santykis

Mechanizmų, procedūrų, taisyklių kūrimas ir taikymas, duomenų rinkimas bei ataskaitų rengimas savaime, deja, **negarantuoja aktyvaus betarpiško dėstytojų ir studentų dalyvavimo kokybės užtikrinimo ir gerinimo procesuose.** (Newton, 2000; Vidal, 2003).

Kūrybiškumo ir įvairovės iššūkiai kokybės užtikrinimui po 2010-ųjų metų

Dabartinių kokybės užtikrinimo sistemų išlaikymo kaštai dideli, jos negali pateikti įrodymų apie aukštųjų mokyklų veiklos kokybę, be to slopina institucijų gebėjimus kūrybiškai reaguoti į besiformuojančios Europos žinių visuomenės iššūkius (Trends V, 2007, p.59)

- **Kaip** sukurti kokybės užtikrinimo sistemas, kurios skatintų kūrybiškumą, asmeninę atsakomybę ir iniciatyvą bei inovacijų kūrimą ir diegimą?
- Būtina stiprinti kokybės užtikrinimo ir mokymo bei mokymosi ryšį. Tačiau **kaip tai padaryti?**

Bjorn Stensaker, Norvegijos Studijų, tyrimų ir inovacijų institutas

Ketvirtasis Kokybės užtikrinimo forumas “Kūrybiškumo ir įvairovės iššūkiai kokybės užtikrinimui po 2010-ųjų metų”, Kopenhaga, 2009 <http://www.eua.be/events/eqaf-copenhagen/presentations/>

Aukštojo mokslo kokybė

- **Kokybė = sąlygų tinkamumas?**
- **Kokybė = kokybės užtikrinimo sistemos sukūrimas ir funkcionavimas?**

Būtina? Taip !

Tačiau ar **pakankama?**

Kokybė ir kokybės užtikrinimo santykis?

ESG (E4,2005) aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatos yra reikalavimai kokybės užtikrinimo sistemai.

Jos neturi būti tapatinamos su aukštosios mokyklos veiklos kokybės samprata.

Kokybės samprata

Quality Culture projekte (EUA, 2006) pateikiamas kokybės apibrėžimas apjungia kelias kokybės koncepcijas

Kokybė kaip gebėjimas:

- Indentifikuoti tinkamus tikslus, atitinkančius dalininkų lūkesčius (anglų k. fitness of purpose)
- Siekti tikslų tinkamomis priemonėmis (anglų k. fitness for purpose)
- Išskirti strateginę dimensijos, t.y., **gebėjimo keistis, tobulėti** (anglų k. transformation)) ir vadybos reikšmę

Kokybės “kaip kaitos” (anglų k. transformation) samprata

Kokybė kaip transformacija – tai studento, dėstytojo, institucijos kaita.

Ši koncepcija grindžiama kokybės kaip pridėtinės vertės kūrimo (angl. – *value added*) požiūriu: “kokybiškoje” aukštojoje mokykloje po tam tikro studijų laikotarpio studentų pasiekimai yra geresni negu jie buvo prieš pradėdant studijuoti (B. Chalkley (1994)).

Kokybė “kaip kaita/transformation”

- Ši koncepcija siejama su būklės pasikeitimu, virsmu (L. Harvey, 1999). Jos požiūriu studijos nėra paslauga vartotojui, bet – besitęsiantis procesas, kurio dalyviai (studentai ir dėstytojai/mokslininkai, patiria pasikeitimą, t.y, asmenybės mąstymo ir veiklos virsmą (transformatyvaus mokymosi teorija).
- Studentas nėra produktas, klientas, vartotojas ar paslaugos gavėjas. Jis yra edukacinio proceso dalininkas atsakingas už savo mokymąsi. Studijų proceso eigoje jis **įgalinamas savarankiškai mąstyti ir veikti.**

Studentų įgalinimas (Harvey & Burrows, 1992)

- Studentų pasitenkinimo/poreikių tenkinimo/nuomonės tyrimas
- Institucijos įsipareigojimų studentams deklaravimas bei studentų dalyvavimas jų įgyvendinimo monitoringe
- Savo mokymosi proceso kontrolės galimybė – studijų turinio, formų, studijų tempo, mokymosi vietos ir pan. pasirinkimo galimybės
- **Studentų kritiško mąstymo ugdymas**

Kokybė “kaip kaita”

Aukštojo mokslo kokybės “kaip sistemos gebėjimo keisti dalininkų gebėjimus bei savivoką” įgyvendinimo iššūkiai vidinio kokybės užtikrinimo sistemai?!

Kokybės kultūros puoselėjimas

Kiekviena aukštoji mokykla **pati** turi apsibrėžti **savo kokybės** sampratą priklausomai nuo savo misijos ir siekiamų tikslų (**EUA**, 2006, p. 9).

Kokybės kultūra turi būti grindžiama:

- 1. Bendromis vertybėmis, nuostatomis, visų narių įsipareigojimu siekti kokybės**
- 2. Vadybos sistema skirta kokybės gerinimui ir bendruomenės pastangų koordinavimui**

(EUA, Quality Culture project, 2006). <http://www.eua.be/eua-projects/past-projects/>

Kokybės kultūros puoselėjimas

- Nėra ir negali būti “teisingos” ar “neteisingos, “geros” ar “negeros” kokybės kultūros (Harvey, 2009) **Kokybės kultūra** – tai būdas kaip organizacija sprendžia kasdienines savo veiklos kokybės problemas.
- Kokybės kultūra neturi būti susiaurinta iki formalių vidinio kokybės užtikrinimo sistemos procedūrų kūrimo ir taikymo. Kokybės kultūra nėra procedūrų rinkinys ar kokybės vadovas, kurį galima “pasiskolinti” ar “nusirašyti” ir diegti neatsižvelgiant į kontekstą ir konkrečios institucijos misiją.

Kokybės vadovai

- <http://www2.hull.ac.uk/Administration/policyregister/qualityhandbook.aspx>
- <http://www.nottingham.ac.uk/quality-manual/>
- <http://www.soton.ac.uk:80/quality/>
- <http://www.swan.ac.uk/registry/A-ZGuide/T/TeachingQualityManual/>
- <https://docushare.sunderland.ac.uk:443/docushare/dsweb/View/Collection-2773>
- <http://www.aber.ac.uk/en/academic/quality-handbook/>
- http://www.uib.no/ua/studiekvalitet/kvalitetssikring/kval_sikring_innmat06_eng.pdf
- <http://www.admin.ox.ac.uk/epsc/handbook/>
- <http://www.aber.ac.uk/en/academic/quality-handbook/>

Kokybės kultūros puoselėjimas

- **Kas mes esame ?**

- **Kuo mes norime būti?**

Kas mes esame?

- Vizitai į fakultetus, kurių metu buvo atliekami grupiniai interviu su fakultetų administracija vidinio studijų kokybės užtikrinimo klausimais
- Centralizuota studentų apklausa apie bendrą pasitenkinimą studijomis bei konkrečius semestro metu studijuotus dalykus
- Doktorantūros studijų kokybės tobulinimo poreikio tyrimas
- VU akademinio personalo studijų kokybės sampratos tyrimas

KVC vykdomi projektai

- „Studijų veiklos kokybės vertinimo alternatyvios gerosios praktikos pripažinimo ir sklaidos priemonės”
 - VU metų studento vertinimo metodika
 - VU metų dėstytojo vertinimo metodika
 - VU metų studijų programos vertinimo metodika
- „Elektroninė apklausų sistema“ (VU KVC ir MIF)

Vidinio kokybės užtikrinimo sistema kaip kokybės kultūros puoselėjimo įrankis

- Kuriama ir tobulinama priklausomai nuo konteksto, institucijos kultūros, misijos
- Kokybės užtikrinimo mechanizamai ir procedūros turi būti nuolat tobulinami bendromis bendruomenės narių pastangomis (dalininkų įgalinimas (ownership))
- **Skatinanti bendruomenės narių savikritišką veiklos refleksiją**
- Skatinanti visų bendruomenės narių aktyvų dalyvavimą kokybės užtikrinimo procesuose bei užtikrinti atsakomybės pasidalijimą
- Atvira ir draugiška kūrybiškumui, inovacijoms ir įvairovei (visi neturi daryti visko vienodai gerai)
- Skatinanti ir užtikrinanti gerosios praktikos pripažinimą ir sklaidą
-
-
-

**Kuo mes norime būti?
Kas mus yra “Kokybė”?
Ar į studentą orientuota studijų sistema
mums yra vertybė?**

Reaguok

Planuok

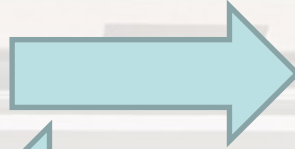
Kokybės kultūra – tai nuolatinio tobulinimo ir teigiamų pokyčių kultūra, kurioje institucijos stiprybės ir silpnybės yra sąžiningai ir objektyviai atskleidžiamos taip, kad į jas būtų atsižvelgiama kuriant raidos strategiją, numatančią išorines galimybes ir grėsmes.

Įvertink

Vykdyk

Perspektyva ☺? ☹? ☺!

Nuolatinis tobulinimas

Nuolatinis pokytis

Nuolatinis pokytis

Nuolatinis
pasipriešinimas

Kokybės kultūros puoselėjimo perspektyvos realumas

Jeigu idėja iš pirmo žvilgsnio neatrodo
absurdiška 😊 – ji yra beviltiška ☹️.

Albertas Einšteinas